

Necrologie.

Thomas Alfred Coward, geboren in 1867 te Bowdon, een voorstad van Manchester, werd aanvankelijk deelgenoot in de bleekersfirma MELLAND and COWARD. Zijn hart trok evenwel zóó sterk naar het leven in de vrije natuur, dat hij, na een compagnonschap van bijna 20 jaar, het zakenleven vaarwel zei. Wjl hij echter zijne schaapjes nog niet op het droge had, trachtte hij, door het schrijven van artikelen in tijdschriften en couranten zijne inkomsten te vergrooten. Iets, wat hem wonderwel is gelukt. Zijn pennevruchten, wel niet uitsluitend, maar toch in hoofdzaak over vogels, vonden in wijden kring belangstelling. Ook als spreker voor de radio-microfoon oogstte hij, in later jaren, veel succes. Zijn voornaamste werk „Birds of the British Isles and their Eggs”, eenvoudig geschreven, goed gedocumenteerd en geïllustreerd, dat in 1919 uitkwam, heeft bijzonder veel aftrek gevonden. Op zijne reizen, buiten Groot-Britannië, bezocht hij o.a. ons land, Hongarije en de Camargue. Hij was een aangenaam mensch en, als natuurvriend, natuurlijk, natuurbeschermer, maar een beschermer met gezond verstand! Op 66-jarigen leeftijd overleed hij (29 Januari j.l.) in zijn geboorteplaats tengevolge van eene „hartverlamming”.

Fernand Chabot, 8 Mei 1870, geboren te Vaucouleurs, waar zijn vader ingenieur bij de spoorwegen was. Hoewel dus door geboorte een noord-franschman, was hij op en top het type van den levendigen, kwieken zuiderling. Zijn geslacht stamt dan ook uit de Provence. Voor zijn zaken (hij was „ingénieur-architecte”) was hij veel op reis. Overal, waar hij kwam, gaf hij zijn oogen goed den kost, zoowel in musea als in het vrije veld. Hij had eene uitgebreide en zéér fraaie collectie van, grootendeels zelf opgezette, vogels en ook eene eierverzameling. Om deze collecties te vergrooten en te vervolmaken was hem geen moeite te veel. Behalve veel tochten in Frankrijk, maakte hij twee reizen naar het zuiden van Tunis. Van de laatste dier twee, in April en Mei van 1931 ondernomen, gaf hij het vorige jaar een relaas in de „Revue française d'ornithologie”. Hij was een zéér beminnelijk mensch, die ongelooflijk veel vrienden en waarschijnlijk heel weinig vijanden heeft gehad. Ik bewaar aan

hem de aangename herinnering van een prettigen, zij het dan ook, naar mijne noordsche opvattingen, ietwat onserieuzen, reis-kameraad van twee Camargue-tochten. Jammer genoeg, ontbrak het hem, ook op wetenschappelijk gebied, wel eens aan den noodigen ernst, zoodat zijne mededeelingen — helaas — met eenige voorzichtigheid moeten worden aanvaard.

Robert Ritter von Dombrowski, geboren 2 April 1869; was, van 1895—1916, werkzaam aan het museum voor natuurlijke historie te Bukarest en eigenaar van het „Dermoplastisch-Museologisches Institut” in de „Strada Leonida” aldaar. In laatstgenoemde kwaliteit adverteerde hij, in de eerste jaren dezer eeuw, in Hocke's „Zeitschrift für Oölogie”. Behalve eieren, huiden enz., was zijne „Spezialität: „Geräucherte Wildenten”! Hij was een uitstekend kenner van de rijke vogelwereld der Donau-delta en gaf daarvan blijk in tijdschriftartikelen en in zijn boek „Ornis Romaniae”. Zooals — helaas — méér andere bekende ornithologen, heeft hij zéér geleden onder de gevolgen van den wereldoorlog en in bittere armoede sloot hij, op 15 October 1932, in het ziekenhuis van het „Versorgungsheim” te Lainz, voor altijd de oogen. Tsjeard Gs. DE VRIES.

Literatuur.

Alauda, Série II, 4e année. No. 4, Oct.—Dec. 1932. Prof. Dr. A. LAUBMANN, Des Fins et du but de la nomenclature quadriminale (p. 375-389). Evenals reeds in het jaarbericht der Club van 1921, pleit Prof. LAUBMANN wederom voor het gebruiken van vierledige nomenclatuur. Hierdoor zouden de „groepen” in de „Formenkreis” aangeduid kunnen worden, wat duidelijkheid en overzicht in de nomenclatuur ten goede zou komen.

J. G. VAN MARLE.

Fauna och Flora, 1932, Häft 3. Einar LÖNNBERG och N. GYLDENSTOLPE, „En liten samling av vertebraten från Mongoliet” (Een kleine vertebraten-collectie uit Mongolië). Eerstgenoemde behandelt een vijftal vogels, dat zich bevond bij een kleine verzameling vertebraten, door Sven HEDIN's expeditie, onlangs aan het rijksmuseum te Stockholm gezonden. Alle 5 exemplaren zijn verzameld bij het (Boeddhisten-)klooster Belimiao

(op ongeveer 110° O.L.). Er zijn twee voorwerpen bij van den vorm, die LÖNNBERG, reeds in 1923, (in ditzelfde tijdschrift) heeft beschreven onder den naam *Pica pica anderssoni*. Deze ekster bewoont de zuidelijke Gobi en overwintert daar ook, ondanks de vaak hevige koude. Verder een mongolische rotsduif (*Columba rupestris*), een steppenhoen (*Syrphantes paradoxus*) en een witgatje! (*Totanus ochropus*) dat, op 3 November, werd geschoten. — In de „korte mededeelingen” beschrijft L. een bijzonder kleine waterral (*Rallus aquaticus*) die, den 17en April 1932, ten Z. van Skarpnäck, werd doodgevonden en aan het rijksmuseum te Stockholm gestuurd. Zoover kon worden nagegaan, was het een ♂, die normaliter bij deze soort groter zijn dan de ♀♀; zoodat de geringe grootte van het exemplaar des te opmerkelijker is. Het gewicht bedroeg slechts 82 gr., terwijl een ♂, van September, precies het dubbele weegt, nl. 164 gr. De afmetingen zijn (a), terwijl de normale minimum-maten, volgens HARTERT, voor ♂♂ (b) en ♀♀ (c) bedragen:

vleugel:	a 107 mm.	b 120 mm.	c 110 mm.
snavel:	32 „	40 „	35 „
tarsus:	40 „	40 „	36 „

zoodat slechts de tarsus even lang is als het, tot dusver bekende minimum voor een ♂, terwijl de overige afmetingen nog blijven beneden de minima der ♀♀ en men dus wel „kan spreken van een dwerg”.

Idem, Häft 4. Einar LÖNNBERG bespreekt eenige merkwaardige vogels:

1°. Een alpenstrandlooper, gevonden den 12en Juni 1929, aan de Lina älv (even boven den poolcirkel), door mag. Sigv. SJÖBERG en, door dezen, wijl hij het exemplaar hield voor een vertegenwoordiger van den vorm *schinzii*, aan het rijksmuseum te Stockholm opgezonden. Hier bleek, dat de vinder juist had geoordeeld en dat de vogel werkelijk tot den zuidelijken vorm behoort. Het is een ♂. Vleugel meet 108, snavel 30 en tarsus 23 mm. Waarschijnlijk is het beest met een troep van den noordelijken (*alpina*) vorm meegetrokken. Het hield zich in elk geval ongeveer 7½ breedtegraad noordelijker op dan het, tot dusver bekende, broedgebied van *schinzii*. 2°. Een sperwer aan het museum geschonken door den finschen kunstenaar en vogelvorscher J. SNÉLLMAN. De vogel, die, op 18 October 1930, bij Signilsskär (Åland-eil.) werd geschoten en omstreeks 310 gram woog, heeft eene vleugellengte van 246 mm., een leigrauwe rug en bijna zwarten kop, terwijl de dwarsstrepen aan de buikzijde zeer smal zijn (ongeveer 1 tot 2 mm.). SNÉLLMAN hield hem daarom voor een exemplaar van den oostaziatischen vorm „*nisosimilis*”, eene determinering, die L. geneigd is als juist te erkennen. 3°. wordt de mogelijkheid nagegaan van het voorkomen in Zweden van een zilvermeeuw-vorm, dien SUSHKIN *Larus argentatus „omissus”* heeft gedoopt. Een vorm met gele pooten (evenals *cachinnans*), die zich onderscheidt door forscher voorkomen, donkerder rug en een afwijkend wit patroon op de voorste handpennen. Hij is broedvogel van de Witte Zee en het schiereiland Kola (de Moermankust) en zou dus uit het N.O. moeten komen. In tegenstelling met *cachinnans*, die zich, van de kaspische zee uit, over de russische binnenwateren naar de Oostzee heeft uitgebreid en dus uit Z.O. richting gekomen is. Hoewel L. echter, tezamen met Graaf N. GYLDENSTOLPE, de voorwerpen van het

museum te Stockholm, nauwkeurig heeft vergeleken met twee exemplaren van den „omissus”-vorm, hem door SUSHKIN geschonken, komt hij niet tot een definitief resultaat¹⁾. — In zijne „återfunna ringmärkta fåglar” (teruggevonden geringde vogels) vertelt L. van twee spreuwen, beide te Wassenaar, in October 1930, geringd (ringnummers 90076 en 90411) en resp. op 16 April en 9 Mei van 1932 in noordelijk Skåne (Schonen) en bij Gressbol in Dalsland (ten W. van het Wener meer) door een kat gevangen. Hij grijpt deze gelegenheid aan om te wijzen op de groote schade, die katten aan den vogelstand toebrengen en zegt letterlijk: „deze voorbeelden maken natuurlijk een onbeteekenend deeltje uit van de duizenden, en nog eens duizenden, die, door deze roofgierige wezens, om het leven „worden gebracht”.

Tsj. Gs. DE VRIES.

Journal für Ornithologie, Oktober 1932. No. 4, p. 427—521. ROLF DIRCKSEN, Die Biologie des Austernfischers, der Brandseeschwalbe und der Küstenseeschwalbe nach Beobachtungen und Untersuchungen auf Norderoog. Uitvoerig wordt de broedbiologie van de in den titel genoemde vogels beschreven, voorafgegaan door een beschrijving van het eiland.

Idem, Heft 1. Januar 1933. J. A. BIERENS DE HAAN, Der Stieglitz als Schöpfer (p. 1—22). Het „putten” van den putter gaf schrijver aanleiding tot een psychologisch onderzoek. Proeven werden behalve met putters met enkele andere vogels, groenling, vink, kneu en sijs genomen. Uit deze proeven bleek, dat de handeling van het „putten” als verstandshandeling op te vatten is, ook andere vogels bleken deze handeling te kunnen leeren. — KONRAD LORENZ, Beobachtetes über das Fliegen der Vögel und über die Beziehungen der Flügel- und Steuerform zur Art des Fluges (p. 107—236). Als resultaat van waarnemingen over het vliegen worden de verschillende voorkomende wijzen van vliegen ieder afzonderlijk behandeld, dit in verband met de vleugelvorm en de stand van de vleugel ten opzichte van het lichaam. Zeer uitvoerig is hier materiaal verzameld dat met vele schetsen aangevuld is.

J. G. VAN MARLE.

Ornis fennica, 1932, No. 2. V. I. HUSTICH, „En originell flugsnappare” (vliegenvanger). Schr. vond, op 1-7-1930, bij Ilomants in Karelië (Oost-finland), een nest van den grauwen vliegenvanger, dat uit twee, aan elkaar gehechte, deelen bestond, die — volgens de bijgevoegde schets-teekening — als 't ware elk een afzonderlijk nestje vormden. Het grootste bevatte 4 — het kleinste 1 ei der soort. Dit laatste werd — natuurlijk — niet uitgebroed. — J. GRÖNVALL, „*Larus fuscus* L. å Aspskärs fågelskyddsområde” (het beschermde broedgebied op de Aspskär; = eilandjes in de finsche golf). De bescherming heeft gemaakt, dat het aantal nesten, dat in 1923 nog 25 bedroeg, tot 75 in 1931 is uitgebreid. De meeuwen

¹⁾ De mededeeling van P. SKOVGAARD, in „Dansk Fugle” 1932, No. 25/26, p. 17/18, dat reeds 8 ringvogels van „omissus” (door hem Hvidehavmaage = Wittezee-meeuw genoemd) van 1928 tot '32 in Denemarken zijn gevangen, moet dus m.i. met eenige reserve worden aanvaard. Het verdient evenwel aanbeveling om ook in ons land naar deze subspecies uit te zien.

richten echter, door hunne rooverijen, groote schade aan onder de jongen van andere vogels (tout comme chez nous!).

Idem, No. 3. Pontus PALMGREN, „Der Nestbiotop des Sperbers“, *Accipiter n. nisus* (L.), auf den Ålands-Inseln” (in het duitsch). Van 13, door P. in de jaren 1922 tot '27, '30 en '32, op de Ålands-eil. gevonden sperwernesten, stonden er 12 in kleine moerasjes (verveende plasjes), die met sparren, elzen en berken waren begroeid. Dit nestbiotoop zou worden gekozen, wijl het, tamelijk los in elkander zittende, sperwernest, in de sterk vertakte, knoestige sparren, die op den moerasbodem groeien, een betere stand- en steunplaats vindt dan in de veel slanker opgroeiende soortgenooten, die in drogen grond staan. — Pontus PALMGREN, „Proportionen mellan höger- och vänstervridna näbbar hos *Loxia*-arten”. Naar aanleiding van de hiervóór besproken publicatie van R. SPÄRCK (in Dansk ornithologisk Forenings Tidsskrift) ¹⁾ heeft P. in de vogelverzameling van het „zoölogisch museum” te Helsingfors, de verhouding tusschen de rechts- en linksgedraaide snavels bij de drie *Loxia*-vormen nagegaan. Hij komt tot de volgende getallen:

<i>curvirostra</i>	57	rechts	tegen	43	links
<i>pityopsittacus</i>	27	„	„	6	„
<i>leucoptera</i>	10	„	„	13	„

zoodat ook hier, laatstgenoemde vorm, in tegenstelling met de beide andere, meer links- dan rechtsgedraaide snavels vertoont. Schr. wijst er op, dat de kwestie ook een zeker algemeen belang heeft, in verband met het groote werk van W. LUDWIG, dat dit jaar in Duitschland is verschenen: „Rechts-links Problem im Tierreich und beim Menschen” (Berlin, J. SPRINGER).

Tsj. Gs. DE VRIES.

Ornithologische Monatsberichte, no. 3. Mai 1932. E. STRESEMANN, Ein neuer Habichtsadler aus Sumbawa: *Hieraaëtus fasciatus renschi* subsp. nova (p. 78). Een stuk door RENSCH tijdens de Soenda-expeditie verzameld, wordt hier beschreven, dit is de eerste vertegenwoordiger van zijn soort in de indo-australische archipel. — W. MEISE, *Rhinomyias*, eine für Celebes neue Gattung (p. 80). *Rhinomyias colonus subsolanus* nova subsp. is de vorm van Celebes, welke in het Dresdener Museum, tot dusver als *Malacopteron affine* (Blyth) gedetermineerd, als type is.

Idem, no. 4. Juli 1932. E. STRESEMANN, Vorläufiges über die ornithologischen Ergebnisse der Expedition HEINRICH 1930—'32, VII (p. 104). Uit het belangrijke materiaal door HEINRICH op Celebes verzameld wordt beschreven *Accipiter archboldi* species nova, en *Enodes erythrophrys leptorhynchus*, *Myza sarasinorum pholidota*, *Anthreptes malacensis citrinus*, *Pseudozosterops squamiceps stachyrina*, *Pseudozosterops s. analoga*, *Heinrichia calligyna picta*, *Edolisoma tenuirostre edithae*, *Rhabdotorrhinus exaratus sanfordi*, *Monachalcyon princeps regalis*, en *Scolopax celebensis heinrichi*, allen subsp. nov.

J. G. VAN MARLE.

¹⁾ Zie dit tijdschrift, 5, 1933, p. 133—134.